

Innst. S. nr. 260

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:104 (2008–2009)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen om tiltak for å styrke de grunnleggende ferdighetene i voksenbefolkningen

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen igangsette en nasjonal satsing på voksne med manglende grunnleggende ferdigheter. Satsingen skal strekke seg over en periode på ti år.
2. Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal plan der kommuner og fylkeskommuner med spesiell kompetanse får et nasjonalt ansvar for å drive opplæring for voksne med manglende grunnleggende ferdigheter. Disse kommunene skal få ekstra bevilgninger for å ha dette ansvaret.
3. Stortinget ber Regjeringen sørge for at det blir samsvar mellom voksnes opplæringsrett og opplæringstilbudet til denne gruppen.
4. Stortinget ber Regjeringen styrke lærerkompetansen innenfor voksenpedagogikk.
5. Stortinget ber Regjeringen sørge for at de som står utenfor arbeidsmarkedet, og som får hjelp av offentlige etater, automatisk får tilbud om kartlegging av grunnleggende ferdigheter.
6. Stortinget ber Regjeringen igangsette en kampanje som skal bidra til å redusere stigmaet knyttet til manglende grunnleggende ferdigheter, slik at flere voksne søker hjelp."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Gorm Kjernli, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse Michaelsen, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen og Lena Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til dokumentet og er enig i at problemstillingene som tas opp, er av stor utdanningspolitisk betydning. Komiteen viser til at det er nærmere 800 000 mennesker i arbeidsfør alder som står utenfor arbeidslivet og at det ligger et arbeidskraftpotensial i denne delen av befolkningen, forutsatt at det etableres tilstrekkelig gode ordninger for vurdering av restarbeidsevne jevnlig. Komiteen er kjent med det arbeidet som er igangsatt for å bidra til å sikre flere av disse mulighet til å delta i arbeidslivet. Komiteen vil presisere at utdanning er et av de viktige virkemidlene for å oppnå dette, og er bekymret over at 40 pst. av gruppen uføre og arbeidsledige også er de med lavest leseferdighet. Komiteen mener det kan foreligge en sammenheng mellom mangelfull opplæring over tid og den store andelen uføre i Norge sammenlignet med andre land.

Komiteen viser til at retten til voksenopplæring ble innført i 2000, men erkjenner at retten i liten grad blir brukt. Komiteen mener det er viktig å legge forholdene til rette for at retten til voksenopp-

læring blir bedre ivaretatt slik at flere voksne som trenger slik opplæring, kan benytte seg av tilbudet.

Komiteen viser til at det er kommuner og fylkeskommuner som har ansvaret for at det tilrettelegges for å gi voksne muligheten til å ta utdanning på grunnskole- og videregående skole-nivå. Det er imidlertid mye som tyder på at det er store forskjeller i hvordan kommunene og fylkeskommunene velger å legge til rette for at voksnes rett til slik opplæring skal oppfylles.

Komiteen viser i den sammenheng til Riksrevisjonens kraftige kritikk i Dokument nr. 3:14 (2007–2008) hvor det i Riksrevisjonens bemerkninger bl.a. fremkommer at "Riksrevisjonens undersøkelse viser at det samlet sett fortsatt er betydelige uløste oppgaver knyttet til voksnes deltakelse i grunnopplæring".

Komiteen er kjent med at departementet har iverksatt enkelte tiltak for å bedre ansvarsfordelingen og klargjøre retten til voksenopplæring.

Komiteen viser til at det er viktig å legge til rette for voksenopplæringstiltak som er tilpasset voksnes livssituasjon. Program for basiskompetanse i arbeidslivet er et viktig tiltak i den forbindelse. Programmet har ført til økte midler til arbeidsplassbasert opplæring i grunnleggende ferdigheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser også til at studieforbundene har fått økt støtte, og at det nylig er fremmet forslag om ny lov om voksenopplæring som skal bidra til stabile rammebetingelser for disse, jf. Ot.prp. nr. 87 (2008–2009). Flertallet viser videre til at det er varslet en stortingsmelding i inneværende sesjon og mener det er viktig å vurdere tiltak i en helhetlig sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det trengs ytterligere konkrete tiltak. Disse medlemmer mener det er viktig at ansvaret som ligger hos kommuner og fylkeskommuner for å gi tilbud til voksenopplæring på grunnskole og videregående skoles nivå, tydeliggjøres, slik at retten gjøres reell for alle uavhengig av hvilken kommune eller hvilket fylke en har bosted i.

For å sikre et tilstrekkelig godt tilbud til voksne med rett til grunnopplæring må en gjennomføre nasjonale tiltak som både sikrer kommunenes og fylkeskommunenes motivasjon for å gi tilstrekkelig tilbud, samtidig som en sikrer undervisningskompetanse for de lærere som skal gi opplæringen. Det vises til at det er en viss forskjell på å lære barn å lese og skrive og å lære voksne folk det samme. Derfor er kompetansen på utdanningspersonellet avgjørende.

Disse medlemmer mener videre det er viktig å se nærmere på finansieringsordningene for grunnopplæringstilbudet til voksne, for å bidra til å stimulere og motivere kommuner og fylkeskommuner til å være offensive i sin innsats også for voksne med behov for grunnopplæring.

Disse medlemmer mener en nasjonal satsing på å forbedre tilbudet til voksne er viktig også sett i relasjon til det enkelte menneskets selvfølelse og mulighet til å realisere egne drømmer og visjoner.

Disse medlemmer fremmer forslagene 1, 3, 4, 5 og 6 i dokumentet.

Disse medlemmer viser til at Kunnskapsdepartementet høsten 2008 fikk sterk kritikk av Riksrevisjonen for manglende kontroll med og oppfølging av tilbudet til voksne med mangelfulle grunnleggende ferdigheter, jf. Dokument nr. 3:14 (2007–2008). Dette viser at dagens regjering ikke tar disse store utfordringene på alvor, og at det ikke er et prioritert område.

Disse medlemmer er skuffet over at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ikke tar problemstillingene som reises i representantforslaget, tilstrekkelig på alvor. Det er ikke tilfredsstillende når Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet nok en gang viser til en stortingsmelding som skal komme en eller annen gang i fremtiden, eller når de samme partier skriver at "det er viktig å se nærmere på finansieringstilbudet for grunnopplæringstilbudet til voksne". Det hjelper ikke voksne med svake grunnleggende ferdigheter at dagens regjering har gode intensjoner, de er avhengige av konkrete handlinger.

Disse medlemmer vil understreke at det spesielt i dagens situasjon er helt nødvendig at det settes inn målrettede tiltak for å gi flere voksne gode basisferdigheter. Personer med svake basisferdigheter er ofte de som mister jobbene sine først i økonomisk vanskelige tider, noe som medfører at det ofte er vanskelig å sette dem i stand til å fylle andre ledige jobber. Dagens arbeidsmarked er på de fleste områder så spesialisert at ledige jobber ofte ikke kan fylles av ufaglærte arbeidstakere.

Disse medlemmer viser til at det rundt om i landet er for store variasjoner i tilbudet av de utdanningsrettighetene som er vedtatt av Stortinget. Dette er forhold som Regjeringen har fått sterk kritikk for av Riksrevisjonen, og dette er en uholdbar situasjon. Det er derfor helt nødvendig med en gjennomgang av hvordan vi bedre kan få et samsvar mellom voksnes opplæringsrett og opplæringstilbudet til denne gruppen, og disse medlemmer er overrasket over at regjeringspartiene ikke tar dette problemet på større alvor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal plan der kommuner og dagens fylkeskommuner med spesiell kompetanse får et nasjonalt ansvar for å drive opplæring for voksne med manglende grunnleggende ferdigheter. Disse kommunene skal få ekstra bevilgninger for å ha dette ansvaret."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Riksrevisjonens undersøkelser i Dokument nr. 3:14 (2007–2008) hvor de peker på at uklarheter ved finansieringssystemet bidrar til å hindre tilretteleggingen for å sikre voksnes rett til opplæring.

"Undersøkelsen viser at det fortsatt er en diskusjon om finansieringen av oppgavene knyttet til tilrettelegging, informasjon og motivasjon, forhold som anses som sentrale forutsetninger for gjennomføring av grunnskoleretten. Undersøkelsen viser videre at flere kommuner begrunner et manglende grunnskoletilbud med at staten ikke har tilført ekstra ressurser."

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har foreslått at voksnes rett til grunnopplæring skal finansieres direkte fra staten. Disse medlemmer mener det vil motivere kommuner og fylkeskommuner til økt innsats for å sikre voksenretten, fordi den økonomiske belastningen ikke landet hos kommunene eller fylkene. Det er et viktig incitament for å sikre et reelt tilbud til den enkelte voksne med slik rett.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en statlig finansieringsordning for tilbudet til voksne med rett til opplæring på grunnskolen og/eller videregående skoles nivå."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at representantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen i representantforslag (Dokument nr. 8:10 (2005–2006)) foreslo å innføre en ordning med spesifiserte rettigheter til grunnopplæring for voksne. Stortinget gikk enstemmig inn for å be Regjeringen legge frem en egen sak om voksnes rett til grunnopplæring. Det har ikke skjedd noe fra Regjeringens side etter det. Den 24. juli 2007 sendte Høyre et brev til statsrådene Øystein Djupedal og Bjarne Håkon Hanssen der det ble etterlyst oppmerksomhet rundt problemstillingen med manglende grunnleggende ferdigheter hos voksne, og der det ble invitert til en nasjonal dugnad

de neste ti årene for å bedre voksnes lese- og skriveferdigheter. I svarbrevet fra statsrådene 19. september 2007 ble det uttrykt at de "satte stor pris på invitasjon til samarbeid på dette området". Det ble også nevnt tiltak som var under arbeid i 2007: Et "rammeverk og en veileder som skal gjøre det enklere for de som tilbyr opplæring i grunnleggende ferdigheter å tilpasse opplæringen til voksne" var under utarbeidelse, og det skulle "iverksettes et motivasjons- og informasjonsarbeid om voksnes rettigheter til opplæring og verdien av å delta i opplæring". Siden har det ikke skjedd noe, og nå er det snart to år siden tiltakene var "under arbeid".

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen igangsette en nasjonal satsing på voksne med manglende grunnleggende ferdigheter. Satsingen skal strekke seg over en periode på ti år.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det blir samsvar mellom voksnes opplæringsrett og opplæringsstilbudet til denne gruppen.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen styrke lærerkompetansen innenfor voksenpedagogikk.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen sørge for at de som står utenfor arbeidsmarkedet, og som får hjelp av offentlige etater, automatisk får tilbud om kartlegging av grunnleggende ferdigheter.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen igangsette en kampanje som skal bidra til å redusere stigmaet knyttet til manglende grunnleggende ferdigheter, slik at flere voksne søker hjelp.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nasjonal plan der kommuner og dagens fylkeskommuner med spesiell kompetanse får et nasjonalt ansvar for å drive opplæring for voksne med manglende grunnleggende

ferdigheter. Disse kommunene skal få ekstra bevilgninger for å ha dette ansvaret.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en statlig finansieringsordning for tilbudet til voksne med rett til opplæring på grunnskolens og/eller videregående skoles nivå.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:104 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen om tiltak for å styrke de grunnleggende ferdighetene i voksenbefolkningen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 28. mai 2009

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Anders Anundsen

ordfører